

Platy a mzdy v sociál

Platy a mzdy v sociálních službách jsou velmi často předmětem bouřlivých diskuzí a jsou přirozeně spjaty s požadavkem poskytovatelů sociálních služeb, resp. Asociace poskytovatelů sociálních služeb na financování sociálních služeb v daném roce. Zaměstnanci v oblasti sociálních služeb v nepodnikatelské sféře jsou v současné době odměňováni podle části šesté zákoníku práce, ve znění pozdějších předpisů, a nařízení vlády č. 341/2017 Sb., o platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a správě.

■ **Text: Ing. Jiří Horecký, Ph.D., MBA**
prezident APSS ČR, UZS ČR a E.A.N.

V loňském roce se podařilo přesvědčit vládu k zásadnímu navýšení základních platových tarifů u všech zaměstnanců v sociálních službách, včetně navýšení zdrojů právě pro státní dotace poskytovatelům. Platový růst je ale každoročně nejen požadován (zejména ze strany odborů), ale i velmi pečlivě sledován (zejména ze strany zaměstnavatelů) ve smyslu finanční kompenzace zvyšování jednotlivých platových parametrů ze strany státu. V sociálních službách většina organizací odměňuje podle mzdy, avšak většina zaměstnanců dostává plat. Je to dáno strukturou poskytovatelů v ČR: tzv. veřejných poskytovatelů (organizace zřízené státem či samosprávnými celky) je celkem 882, ostatní poskytovatelé, které můžeme označit jako soukromé či neveřejné, jsou zastoupeni číslem 1 256. Pokud jde ale o počet zaměstnanců, tak jich většina působí v sektoru veřejném, tedy platově regulovaném.

➤ Bezpečný plat

Odměňování platem je určováno příslušným nařízením vlády (č. 341/2017 Sb., o platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a správě, dříve 564/2006 Sb.), které udává nejen stupnici platových tarifů, ale také výši příplatků. Jde o tzv. „platové tabulky“, které musí zaměstnavatelé ve veřejném sektoru bezpodmínečně respektovat. Plat se tedy zaměstnancům zvýší (nebo i sníží, jako tomu bylo v době finanční krize) parametrickou změnou tohoto nařízení vlády. Většinou se to děje k 1. lednu každého roku, ale často jsme svědky toho, že k navýšení dochází i v průběhu roku, jako například k 1. červenci 2017, kdy došlo k 23% navýšení platových tarifů pečovatelů, pečovatelek a sociálních pracovníků a k navýšení o 9,4% pracovníkům v kultuře či technickým pracovníkům v sociálních službách a ve školství.

➤ Volnější mzda a nejnižší úroveň zaručené mzdy

Mzda má v porovnání s platem méně regulací a předpisů a výše jejího stanovení zaměstnavatelem (formou mzdového výměru) je volnější. Přesto je jí věnováno jiné nařízení vlády (č. 567/2006 Sb., o minimální mzdě a nejnižších úrovních zaručené mzdy). Jde o nařízení, které udává všem zaměstnavatelům (tedy i těm, kteří poskytují plat) nejen mzdu minimální, ale i tzv. nejnižší úroveň zaručené mzdy. Jednotlivé profese a pracovní činnosti jsou rozděleny do 8 skupin podle složitosti, namáhavosti a odpovědnosti vykonávané práce. Řada zaměstnavatelů v soukromém sektoru o tom nemá hlubší povědomí. A tak zatímco nyní máme minimální mzdu v ČR 12 200 Kč v první skupině prací, zdravotní sestra má nejnižší úroveň zaručené mzdy ve výši 16 400 Kč. Je tomu tak proto, že práce zdravotní sestry je s ohledem na požadavky na tuto práci zařazena do páté skupiny prací. Vše nad tyto minimální limity je pak

Odměňování platem je určováno příslušným nařízením vlády (č. 341/2017 Sb., o platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a správě, dříve 564/2006 Sb.), které udává nejen stupnici platových tarifů, ale také výši příplatků.

předmětem dohody mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem, včetně poměru, kolik bude činit plat základní (tj. tarif + nárokové příplatky) a kolik např. osobní příplatek.

V sociálních službách máme ale i profese, které jsou zařazeny např. do skupiny č. 6, tzn. s minimální mzdou 20 000 Kč.

Výše mezd ve veřejných službách se obecně pohybuje na nižší úrovni než výše platů v sociálních službách, průměrně v rozpětí 6–10%.

➤ Platy v sociálních službách – historie¹

Sociálním pracovníkům a pracovníkům v sociálních službách byla v předchozích

letech věnována v oblasti odměňování významná pozornost tím, že pro tento okruh zaměstnanců byla s účinností od 1. ledna 2015 vytvořena samostatná stupnice, čímž došlo ke zvýšení jejich platových tarifů o 4% navíc oproti běžné valorizaci. S účinností od 1. července 2017 došlo k dalšímu přesunu těchto zaměstnanců do vyšší stupnice platových tarifů, čímž se zvýšily jejich platové tarify cca o 23%. Včetně běžných plošných valorizací došlo od 1. listopadu

2014 do současnosti ke zvýšení platových tarifů těchto zaměstnanců cca o 47,5%, přičemž obecná výše valorizace platových tarifů v tomto období činila cca 20,5%.

➤ Zařazování zaměstnanců do platových tříd²

V sociálních službách vykonávají podle § 115 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, odbornou činnost sociální pracovníci, pracovníci v sociálních službách, zdravotničtí pracovníci, pedagogičtí pracovníci, manželští a rodinní poradci a další odborní pracovníci, kteří přímo poskytují sociální služby.

ních službách

Nařízením vlády č. 399/2017 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 222/2010 Sb., o katalogu prací ve veřejných službách a správě, nařízení vlády č. 302/2014 Sb., o katalogu správních činností, a nařízení vlády č. 104/2005 Sb., kterým se stanoví katalog činností v bezpečnostních sborech, ve znění pozdějších předpisů, došlo s účinností od 1. ledna 2018 u uvedeného okruhu povolání k těmto změnám:

1. V povolání 2.08.01 *Pracovník v sociálních službách* se zrušila 3. platová třída. Nejnižší platovou třídou pro pečovatelskou činnost spočívající v provádění úkonů spojených s přímým stykem s osobami s fyzickými a psychickými obtížemi, v komplexní péči o jejich domácnost a v provádění pečovatelských úkonů v péči o děti a dospělé osoby a pro přímou obslužnou péči spočívající v podpoře soběstačnosti, nácviku jednoduchých denních činností a poskytování pomoci při osobní hygieně a oblékání, v manipulaci s přístroji, pomůckami a prádlem a udržování jejich čistoty a hygieny, je od 1. 1. 2018 4. platová třída.

Podle údajů MPSV a stanovisek některých poskytovatelů sociálních služeb nebyla 3. platová třída využívána. Prakticky nebylo možné pověřovat zaměstnance výkonem pouze jednoduchých úkonů a další

Požadavky na platový růst jsou nyní předmětem různých jednání s předsedou vlády, Ministerstvem financí a Ministerstvem práce a sociálních věcí. Konečné parametry budou známy koncem r. 2018.

zaměstnance úkony složitějšími. Dopady tohoto opatření do rozpočtů poskytovatelů sociálních služeb by proto neměly být žádné nebo budou pouze zanedbatelné.

➤ Změny v katalogu prací³

V povolání 2.08.02 *Sociální pracovník* se zrušila 8. a 9. platová třída. Sociální pracovník vykonává podle § 109 zákona o sociálních službách sociální šetření, zabezpečuje sociální agendy včetně řešení sociálně-právních problémů v zařízeních poskytujících služby sociální péče, poskytuje sociálně-právní poradenství, analytickou, metodickou a koncepční činnost v sociální oblasti, odborné činnosti v zařízeních poskytujících služby sociální prevence, depistážní činnost, krizovou pomoc, sociální poradenství a sociální rehabilitaci, zjišťuje potřeby obyvatel obce a kraje a koordinuje poskytování sociálních služeb. Práce zařazené do 8. a 9. platové třídy nebyly spojeny s žádnou specifickou sociální situací (nepříznivá sociální situace, bytová nebo hmotná nouze, sociální vyloučení nebo ohrožení sociálním vyloučením, ohrožení násilným chováním vykázané osoby, krizová sociální situace, sociálně patologické a kriminální jevy, ohrožení, týrání, zneužívání a zanedbávání osob) a jejich využití pro výkon sociálních prací nepřicházelo v úvahu. Proto bylo jejich další uvádění v katalogu prací ve veřejných službách a správě nadbytečné.

Zařazení prací do 10. až 13. platové třídy v tomto povolání se nezměnilo.

Zrušení 8. a 9. platové třídy by nemělo mít vzhledem k uvedeným skutečnostem žádné finanční dopady do rozpočtu poskytovatelů sociálních služeb, nicméně je možné, že u některých poskytovatelů výjimečně využívány byly. Náprava nesprávného zařazení do platové třídy by však neměla mít na rozpočet poskytovatelů významný vliv.

➤ Kolektivní smlouvy vyššího stupně

Kolektivní smlouva vyššího stupně se uzavírá mezi zástupci odborů v daném odvětví a zástupci zaměstnavatelů. Dle jejich

reprezentativnosti mohou pak její signatáři požádat MPSV o rozšíření její platnosti na celý segment, např. sociálních služeb, bez ohledu na skutečnost, zda je daná organizace členem jednoho ze signatářů. Smluvní strany kolektivní smlouvy vyššího stupně mohou podle této úpravy společně navrhnout, aby bylo ve Sbírce zákonů vyhlášeno sdělení Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky, že kolektivní smlouva vyššího stupně je závazná i pro další zaměstnavatele s převládající činností v odvětví, tedy v sociálních službách. Předmětem úpravy kolektivní smlouvy vyššího stupně je, podobně jako u podnikových kolektivních smluv, zejména úprava odměňování a pracovních podmínek nad rámec Zákoníku práce a souvisejících právních předpisů (zejména nařízení vlády) ve prospěch zaměstnanců. V České republice jsou většinou uzavírány a projednávány kolektivní smlouvy vyššího stupně v oblasti průmyslu, ale výjimkou nejsou ani tyto smlouvy v oblastech státní správy, školství či kultury.

V segmentu sociálních služeb obdržela APSS ČR v listopadu r. 2017 návrh kolektivní smlouvy vyššího stupně od Odborového svazu zdravotnictví a sociální péče ČR a v tuto chvíli oba dva subjekty a jejich vyjednávací týmy jednají o možné podobě tohoto dokumentu.

➤ Výhled na rok 2019

Požadavky na platový růst jsou nyní předmětem různých jednání s předsedou vlády, Ministerstvem financí a Ministerstvem práce a sociálních věcí. Konečné parametry budou známy koncem r. 2018. Již nyní ale víme, že tato vláda nechce pokračovat v plošném navyšování platových tarifů všem skupinám, chce ale raději umožnit vyšší růst zdrojů než celkové zvýšení osobních nákladů v rámci zvýšení platů tak, aby zaměstnavatelé měli nějaké disponibilní složky pro nadtarifní (nebo chcete-li nenárokovou) složku platu a mzdy. Každoročně se také opakuje souboj v rámci sestavování a následně schvalování státního rozpočtu ČR, aby celková výše státních dotací pro daný rok reflektovala požadavky či představy a přání vlády o zvýšení v daném sektoru, zde tedy v sociálních službách.

¹ Zdroj: Podkladový materiál MPSV na jednání PT RHSD pro sociální otázky ze dne 26. 6. 2018.

² Zdroj: Podkladový materiál MPSV na jednání PT RHSD pro sociální otázky ze dne 26. 6. 2018.

³ Zdroj: Podkladový materiál MPSV na jednání PT RHSD pro sociální otázky ze dne 26. 6. 2018.